

Frågor och svar

Vad är konduktiv pedagogik

Konduktiv pedagogik är ett system som bygger på att deltagaren är medveten och aktiv i sin utveckling och träning. Det är conductorns (lärarens/ tränarens/ledarens/coachens/ behandlarens) uppgift att ge deltagaren rätt övningar. Dessa ska anpassas utifrån flera aspekter:

1. Lagom svåra, så att deltagaren kan utföra delar av eller hela övningen själv.
2. Övningarna ska förbereda deltagaren mot mer komplicerade mål, som deltagaren ännu inte klarar.
3. Övningarnas sammantagna mål ska vara ökad funktionalitet och större självständighet.

Utveckling är ett centralt begrepp i konduktiv pedagogik, med allt vad det innebär av tro på förändring även i de mest utmanande situationer. Ett huvudmål är att anpassa övningarna så att deltagaren får öva på och förbereda sig, för det deltagaren inte kan, men står i begrepp att kunna lära sig. Att upprätthålla eller lindra, som ofta är mål inom habilitering och rehabilitering, är en syn som knappast förekommer inom Konduktiv pedagogik. Även där utveckling tillsynes är omöjlig, är det utveckling, förändring och förbättring som är målet, hur obetydlig denna utveckling än kan verka för någon utomstående.

Konduktiv pedagogik har funnits i Sverige sedan 1997. Det är ett ungerskt specialpedagogiskt kunskapssystem som grundades av Professor Dr. András Pető efter andra världskriget. Dr. Pető var läkare och utbildad både inom medicin och psykiatri vilket bidrog att han kunde använda kunskaper från olika områden. Hans engagemang för att utveckla rörelsehindrade barns förmåga att röra sig gå kom ur att bara barn som kunde gå fick börja skolan.

Varför är det bra?

För att lära sig en rörelse krävs samarbete mellan många funktioner, till exempel språk, intellektuell kapacitet och känslor. För att lära sig språk krävs samarbete mellan många funktioner, till exempel rörelser, intellektuell kapacitet och känslor. Rörelsehindret påverkar alltså alla områden. Kanske är det så att rörelsehindrade behöver specialpedagogisk stöd, inte bara för att utveckla och lära känna sin rörelseförmåga? Kanske påverkar och begränsar bristen på rörelseutvecklingsstöd även andra delar av dessa barns mognad?

- det är INTE onödigt eller olämpligt, att neurologiskt skadade lära sig röra sig, hur liten rörelseutvecklingen än rent faktiskt är.
- det är nödvändigt för mognadsprocessen, att få öva sin rörelseförmåga, hur svårt man än har att lära sig att röra sig.
- funktionshindrade blir inte olyckliga av att få lära sig röra sig, inte ens om de misslyckas.

Hur fungerar konduktiv pedagogik i praktiken?

Det är inte i första hand muskelstyrka som övas, utan förmåga att styra musklerna, medveten innervering, med andra ord; hitta rätt signaler från centrala nervsystemet till musklerna, så att man kan styra sina rörelser medvetet.

Träningen sker i en grupp, där deltagarna har utbyte av varandra. Gruppen är en viktig grundtanke inom konduktiv pedagogik. Man får förebilder, sociala sammanhang, utmaningar, delaktighet mm. Varje deltagare i gruppen får dock sitt egna komplexa program. Även om gruppens övningar ser likadana ut, styr conductorn varje deltagare, så att varje övning anpassas och utförs efter individens diagnos, förmåga och behov. En neurologiskt funktionshindrad person utför ofta sina rörelser på ett annorlunda eller felaktigt sätt.

Ett mål för konduktiv pedagogik är att lära deltagaren att hitta ett mer fungerande rörelsemönster genom facilitering, underlättande. Facilitering är conductorns förmåga att underlätta för deltagaren, så hen förmår utföra det som är svårt eller tillsynes omöjligt. Genom facilitering ser conductorn till att rörelsen får ett resultat som är/har varit intentionens mål. Här knyter man ihop intentionen i hjärnan med resultatet.

Alla rörelser vi gör innehåller en viss rytm. Denna rytm hjälper både till så vi uppnår målet med rörelsen, men har också betydelse för vår förmåga att minnas rörelsen och göra den automatisk, till en del av vårt liv, vårt rörelsemönster. En grund för Konduktiv pedagogik är att träningen upprepas under en sammanhängande period. Upprepning är en viktig del i inlärningsprocessen.

Vad är en conductor?

Conductoryrket är ett akademiskt hantverksyrket för att utveckla neurologiskt funktionshindrades potential. En pedagog som är utbildad i konduktiv pedagogik kallas conductor. Det är en 3-4årig högskoleutbildning helt inriktad på utveckling av människor med rörelsehinder orsakad av neurologiska skada. Under hela utbildningstiden till conductor blandas praktik och teori lika. Högskoleutbildning till conductor finns 2017 i USA, Storbritannien, Israel och Ungern, men än så länge inte i Sverige.

Vilka handlar det om?

Till neurologiska skador räknas:

- CP-skada
- Stroke
- MS
- Parkinson
- Förvärvade hjärnskador genom sjukdom eller olycka

Neurologiska skador, och diagnoser, innebär rörelsehinder i olika omfattning.

Vad är skillnaden mellan traditionell habilitering och konduktiv pedagogik?

Huvuddelen av det habiliteringen kallar "träning" handlar om att lära barnet och anhöriga att använda de hjälpmedel barnet får. Habiliteringens rörelseträning aldrig handlar om att utveckla nya förmågor eller medvetet träna för att förbereda en utvecklingsprocess. Habiliteringens rörelseträning handlar om att upprätthålla eller förbättra de förmågor barnet redan kan.

"Träning som ska främja motorisk utveckling" erbjuds endast en eller i bästa fall några träningsveckor under barnets HELA uppväxt, i några av våra landsting, i andra landsting erbjuds sjukgymnastik, 30 minuter, var tredje månad. Mer är det inte. Om vi nu ser rörelse som en förmåga som alla barn, oavsett funktionshinder eller inte, utvecklar och förfinar under hela sin uppväxt, skulle vi kunna jämföra det med förmågan att läsa. Vad skulle det innebära, om alla våra svenska skolbarn bara fick öva att läsa några enstaka veckor av sina 9 år i grundskolan, eller 30 minuter var tredje månad? På samma sätt vill nu habiliteringen lösa neurologiskt skadades svårigheter att röra sig, genom assistenter och hjälpmedel.

Vilken evidens finns det?

Neurologiskt skadade själva och deras anhöriga vet att det är meningsfullt med stöd för att utveckla sin rörelseförmåga. Ingen, med vetenskaplig säkerhet, vet om det är meningsfullt för neurologiskt skadade att träna sin rörelseförmåga. Den medicinska forskning som bedrivs har svårt att utvärdera rörelseförmågans alla aspekter. Att rörelse påverkar icke funktionshindrade barns intellektuella kunskapsinhämtning finns det dock många vetenskapliga belägg för.

Konduktiv pedagogik är klassat i den evidensgruppering som innebär att det inte finns evidens vare sig för eller emot. Habiliteringen själv använder de flesta behandlingar, de som har evidens, de som likt konduktiv pedagogik vare sig har evidens för eller emot, och de som saknar evidens. Om samma evidenskrav lades på habiliteringens egna insatser som ställs på Konduktiv pedagogik, skulle alltså endast 16% av de insatser habiliteringen erbjuder kunna användas.

Varför startas inte fler särskolor med inriktning konduktiv pedagogik?

Det enkla svaret är att det finns kapacitet att starta fler särskolor med inriktning konduktiv pedagogik, men att lokala politiker avstyrker det. Friskolor har blivit en het politisk fråga, men det är viktigt att inte låta valfrihet för barn med cp-skada bli ett offer i den debatten. De är inte elever med stora vinstmarginaler, utan oftare elever som kommunala skolor gärna hör av sig och vill flytta till friskolor för att de kan få bättre förutsättningar där.

Folkhälsomyndigheten skriver i mål för folkhälsopolitiken att skolan är en arena som når alla barn och unga och har därmed en grundläggande roll i arbetet för en god och jämlik hälsa, både i sin roll som ansvarig för utbildning, och som plattform för ett hälsofrämjande arbete. Det behöver gälla även för barn med handikapp som cp-skada.

Vad säger Folkhälsomyndigheten?

- All rörelse räknas. Samla rörelser i vardagen och hitta vardagsaktiviteter.
- Ta rörelsepauser. Några minuter varje halvtimme minskar riskerna med långvarigt stillasittande.
- Det är bättre att vara lite fysiskt aktiv än att inte vara aktiv alls.
- Börja med små mängder fysisk aktivitet, och öka gradvis frekvensen, intensiteten och varaktigheten med tiden.
- Alla barn, ungdomar, vuxna och äldre bör ges säkra och jämlika möjligheter att medverka i fysiska aktiviteter som är roliga, erbjuder variation samt är lämpliga och anpassade utifrån ålder och funktionsförmåga.

Vad vill ni?

- Att Sverige adderar en inriktning mot rörelsenedsättning på speciallärarutbildningen, inom ramen för Bolognaprocessen.

Rätten till rörelse

2018 beslutade regeringen om ett nytt folkhälsopolitiskt delmål: Ett samhälle som främjar ökad fysisk aktivitet.

Folkhälsomyndighetens riktlinjer för fysisk aktivitet säger att: *“Alla barn, ungdomar, vuxna och äldre bör ges säkra och jämlika möjligheter att medverka i fysiska aktiviteter som är roliga, erbjuder variation samt är lämpliga och anpassade utifrån ålder och funktionsförmåga.”*

Att barn och ungas rörelse är en prioritering märks också i statens stöd till idrotten, som får över 2 miljarder per år.

Samtidigt finns en grupp som idrottsrörelsen inte når, och som istället får kämpa för sin rätt till rörelse.

Människor med neurologiska skador, eller diagnoser, har rörelsehinder i olika omfattning och blir ofta användare av rullstol. I traditionell habilitering erbjuds ofta bara insatser för att upprätthålla förmågor eller lindra besvär. Ambitionen att träna eller utveckla rörelseförmåga saknas, trots att rörelseförmåga utöver sitt egenvärde också påverkar andra förmågor som kunskapsinhämtning.

Konduktiv pedagogik är ett internationellt etablerat koncept för rörelse och utveckling för människor med neurologiska skador. Tron på varje människas förmåga att utvecklas, hur små steg det än kan vara genomsyrar metoden. Målet med konceptet är ökad funktionalitet och större självständighet.

Idag finns konduktiv pedagogik i särskilda fristående särskolor, och som begränsat tillval utöver habilitering i vissa regioner. Tillgången är långt ifrån jämlik över landet, och de möjligheter att själv välja inriktning på sin habilitering hotas återkommande av nedläggning. Uppstart av fler särskolor för att möta efterfrågan stoppas av politiskt färgade motiv. Sverige saknar också utbildning av såväl speciallärare med inriktning på elever med rörelsenedsättning, som pedagoger med särskolekompetens och inriktning mot neurologiska funktionshinder.

Med rätten till rörelse som grund vill vi

- få tillstånd att starta våra planerade särskolor med inriktning konduktiv pedagogik.
- en gång för alla göra upp med nedläggningshotet mot konduktiv pedagogik som habilitering, och istället skapa jämlik tillgång till metoden över hela landet.
- att Sverige adderar en inriktning mot rörelsenedsättning på speciallärarutbildningen, inom ramen för Bolognaprocessen.